

Bava Metzia (79b)

תנו רבנן — **The Rabbis taught** in a Baraisa: השוכר את החמור לרכוב עליה איש — **If one rents a donkey for a man to ride upon it,** לא תרכב עליה אשה — **a woman may not ride upon it.** אשה — **But if one rents a donkey for a woman to ride,** רוכב עליה איש — **a man also may ride upon it,** since he is lighter on the donkey. ואשה — **And when one rents a donkey for a woman to ride,** he may install any woman he wishes as the rider — בין גדולה ובין קטנה — **whether she is large or small,** ואפילו מעוברת — **even if she is pregnant** — and even if she is nursing.

Bava Metzia (Mishnah 80a)

והביא — **If one rents a donkey on which to bring wheat** והביא עליה חטין — **and he brought barley on it instead,** חייב — **[the renter] is liable** for an injury to the donkey. ותבואה — **Similarly, if one rents a donkey for transporting grain** — and he brought straw on it instead, חייב — **he is liable** for any injury to the animal. מפני שהנפח קשה כמשאוי — **In both cases the renter incurs liability because the bulk of a lesech of barley (or straw) is hard on the donkey like a load.** — **If one rents a donkey to bring a lesech of wheat on it** — and he brought a lesech of barley on it instead, פטור — **[the renter] is not liable** if the animal dies or is injured. ואם מוסיף על משאו — **But if [the renter] adds to its load,** חייב — **he is liable,** since the bulk of a lesech of barley is hard on a donkey like the bulk of a lesech of wheat. — **And how much must [the renter] add to [the donkey's] load to be liable?** סאח — **Sumchos says in the name of R' Meir:** וזכמה יוסיף על משאו ויהא חייב — **A se'ah for a camel** — and **three kavs for a donkey.**

Bava Metzia (Mishnah 78a)

והוליקה — **If one rents a donkey to lead it on a mountain** — and he led it in a valley instead, the law is as follows: אם החליקה — **If [the animal] slipped** and as a result was killed or injured, פטור — **[the renter] is not liable** for damages, ואם הוחמה — **but if [the animal] became affected by the heat and died,** חייב — **[the renter] is liable.** — **If, however, one rents a donkey to lead it in a valley** — and he led it on a mountain instead, the law is reversed: אם החליקה — **If [the animal] slipped** and as a result was killed or injured, חייב — **[the renter] is liable** for damages, ואם הוחמה — **but if [the animal] became affected by the heat and as a result died,** פטור — **[the renter] is not liable.** — **But if the donkey became overheated because of the ascent,** חייב — **[the renter] is liable.**

האיסור לשנות

בן יהודיע (בבא מציעא ע"ט) - משא האשה ברכיבה כבד על הבהמה יותר מרכיבת האיש דהאיש נושא עצמו יותר מהאשה ואינו מכביד על הבהמה כמו האשה... ונראה דכל אדם הרוכב על הבהמה ואינו רגיל ברכיבה ויש לו פחד ברכיבה ודאי מכביד יותר על הבהמה.

חסדי דוד (תוספתא ז, ו) - סתם אשה אינה בקיאה ברכיבה, וגם אינה בת דעת כל כך להשגיח להנהיגו יפה בדרך כבושה ושמא יתקלקל בהליכתו בדרך עקלתון.

נתיב השכירות (סימן כד) - תוספת נפח בענין השכרת רכב כפי התנגדות לרוח כך יש קושי של סחיבה. ארון עם יותר דלתות זה נחשב לשינוי.

אם הוסכם שהשמשות במושכר תהיה באיזור מסויים כגון במקום מישור או בשטח הררי לא ישנה השוכר מלהשתמש במושכר במקום אחר שלא הוסכם. [על משפטי התורה סי' ס' שחייב על נסיעה למקום מסוכן].
הוסכם על המרחק שהשוכר יכול להובילה, אין השוכר יכול להוסיף להוליכם למרחק יותר ממה שהוסכם. לא ישתמש במושכר ברציפות שמא המאמץ יגרום לניזק וקלקול למושכר.

חיוב לשלם יתר שכירות על שינוי

רמ"א (חושן משפט שח, א) - לכולי עלמא אם מנהג המקום להתייקר ברכיבת הנשים צריך להוסיף לו כפי המנהג.

חיוב לשלם נזק על שינוי

רמ"א (חושן משפט שח, א) - מיהו יש אומרים דוקא לכתחלה אבל אם עבר והרכיב עליה אשה אף על פי שניזוקה הבהמה אינו חייב לשלם, ויש חולקין.

רמב"ם (הלכות שכירות ד, ו, הובא בשלחן ערוך שח, ה) - השוכר את הבהמה לשאת עליה משקל ידוע והוסיף על משאו, אם הוסיף חלק מל' על השיעור שפסק עמו ומתה חייב, פחות מכאן פטור.
מגיד משנה (שם) - הנראה בדברי רבינו שאף על פי שדרך הבהמה לשאת יותר ממה שהטענה זה כיון שהוסיף חלק משלשים על המשקל ששכרה חייב. והרמב"ן חלוק בזה ואמר שאם שכר החמור להביא עליה חצי לתוך חטים והביא עליה יותר שעורים או חטים עד כדי משאוי כל חמור כיוצא בו אף על פי שאין לו לעשות כן וכדאמרין לרכוב עליה איש לא תרכב עליה אשה, אם עבר ועשה אינו חייב לשלם.

בית יוסף (שח) - מתשובת הרא"ש נראה כהרמב"ם ולא כהרמב"ן, וכיון שהרמב"ם והרא"ש מסכימים לדעת אחת הכי נקטינן.
ט"ז (שח, א) - כן קיימא לן [כיש חולקים בסעיף א], וכן משמע פסק המחבר בסעיף ה שהוסיף עליו חלק על קצבתו.

שלחן ערוך (שט, ג, מתשובת הרא"ש) - השכיר בהמתו לילך בה למקום פלוני ולהחזירה למחר והלך השוכר עליה למקום ההוא והחזירה בו ביום ונתרעם המשכיר לזקני העיר על אשר הוליכה והביאה ביום א' ואמרו למשכיר לקבלה ולהשתדל ברפואתה וכן עשה ומתה לסוף ח' ימים, חייב השוכר כיון שפשע בה.

בית יוסף (שט) - ובשם תלמידי רשב"א מצאתי דהיא דאמר לו משכיר כו' דמוכחא מלתא שזה היה יודע שחמורו חלוש, אבל אם אמר שוכר כו' והוסיף על משאו פטור עכ"ל, ודברי טעם הם, ודברי הרא"ש בתשובה מסכימים לזה, וגם דברי הרמב"ם יכולין להתפרש על פי דרך זה. [ועי' ש"ך (שח, א), ונתיב השכירות].

קצות החושן (שח, א) - אם הוסיף משאו במה שאין דרך חמור כיוצא בו בכך הוה ליה גזלן וחייב באונסין אפילו ידוע שמתה כדרכה משום דהוי שולח יד וגזלן. [וכותב האבני חושן שאין דין שליחות יד בשוכר, וכן על' תרומת הכרי].

נתיבות (שח, א) - נגד שוכר למלאכה נחשב שינוי זה לפשיעה כשיש לתלות באיזה דבר... אבל אונסין אחרים כגון הכישה נחש פטור דלא חשבינן ליה לשלוח יד דלא גרע מלקוח חמור העומד להשכיר דלא הוי גזלן ופטור מאונסין... אבל בפחת שיש לתלות שנעשה מחמת מלאכה חייב.

אולם המשפט (שח, א) - בהוסיף על המשא דהוא ודאי פשיעה אף במתה סתם תלינן בפשיעה כדין תחלתו בפשיעה וסופו באונס. [ולענין דינא פוסק דחייב רק בהוסיף יותר ממשאו או בידוע שמתה בשביל המשאוי].

Rambam holds that if he changed the deal to something that ordinary things can do, he is still liable. [According to *Even HaAzel* it's because of שליחות יד and he's liable for anything that happens; according to *Terumas HaKri* it's because it died because of the change (and that is called פשיעה according to *Nesivos*).]

Magid Mishnah quotes *Ramban*, who holds that he is not liable. [*Terumas HaKri*: It's not theft because it is available for renting like 308:7. וכן עי' אבני חושן.]

Beis Yosef (309) says that *Rosh* agrees with *Rambam* from his case, and that's how we pasken.

Beis Yosef (308) seems to say that *Rambam* might agree with *Talmidei Rashba* who hold that he is liable only if the owner said not to do it, since he knows that his animal is weaker. *Shach* seems to agree with this as well.

Ketzos says that *Rosh* agrees with *Ramban*, because they both agree that when it clearly was damaged because of the change, he is liable. The *Rambam* goes further and makes him liable even if we can't see that the damage was caused by the change.

Nesivos says that *Rosh* holds him liable even if there is no proof that the change caused the damage, as long as it is possible that the change caused it.

חידושי ר' עקיבא איגר (שט, א) - עיין בנמוקי יוסף דאף שומר חנם חייב.. ואי היה שמירה בבעלים נראה לכאורה דחייב דהוי שינה מדעת בעלים וכאלו התנה באם ישנה ויארע דבר שנוכל לתלות שלא היה נארע אם לא היה משנה יהיה כאלו נטלה שלא ברשות ונאנס. וגם אם החיוב דהוחמה והחלקה רק מדין פשיעה, מכל מקום יש לדון לחייב גם בשמירה בבעליו כיון דפשע בידיהם הוי כמזיק בידיהם. [עי' פתחי חושן (ב, סק"ל).]

ועי' גם בספר בינת משפט אודות זה.